

Journalssystemer i Ribe amtsarkiv

EN FORBRUGERVEJLEDNING

Af *Hans H. Worsøe*

Medens det er forholdsvis ligetil at gå ind på et offentligt bibliotek og finde materiale om et bestemt emne, en slægt eller en lokalitet, kræver det som regel, at man har foretaget visse studier, før man kan gøre det samme på et arkiv. En undtagelse er måske lige kirkebøgerne, men selv om man efterhånden har fundet frem til de simplest mulige registrerings- og bestillingsmetoder for disse, ser man ikke sjældent, at nye besøgende har store vanskeligheder også her. Og hvordan må man så ikke som besøgende føle det, når man står over for de mere komplicerede og tilsyneladende endeløse rækker af arkivalier f.eks. i amtsarkiverne. Her er i sandhed hjælp behov, hvis disse sager skal udnyttes efter fortjeneste.

I 1968 gennemførte Landsarkivet for Nørrejylland en publikums- og forbrugsanalyse, som bl.a. viste, at af de ca. 59.000 ekspeditioner, der fandt sted til læsesalen, udgjorde kirkebøgerne 44.505, altså godt 75 pct., og billedet i dag, hvor der er over 100.000 årlige fremtagninger af arkivalier, har næppe forandret sig meget. Derefter fulgte retsbetjentene, godserne, skøde- og panteprotokollerne samt folketællingsfilmene, således at man med disse grupper tilsammen kom op på 94,2 pct. Herefter kom så endelig amtsarkiverne, der skønt de pladsmæssigt optager omkring 20 pct. af landsarkivets hylder, i alt over 5000 m, i det pågældende år kun tegnede sig for knap 1,5 pct. af forbruget. En detailundersøgelse viste, at 47,5 pct. af ekspeditionerne i amtsarkiverne udgjordes af skiftearkivalierne før 1793, medens hovedmassen af sagerne, som består af journaler og tilhørende sager, næsten ikke blev anvendt.

Vender vi os fra det almene mod Ribe amt, må vi først

slå to ting fast: Året 1968 var ikke typisk, ja det var faktisk særdeles uheldigt, idet amtets flittigste arkivbenytter, H. K. Kristensen, slet ikke besøgte arkivet i dette år, og for det andet: materialet er alt for lille til at lave statistik på. Med disse forbehold skal tallene dog kort fremlægges, og den fornemmelse, de giver, vil næppe være meget forskellig fra, hvad andre år ville vise.

I 1968 blev der fra Ribe amtsarkiv benyttet 51 enheder, hvoraf de 33 var skiftearkivalier (65 pct.). Amtets arkiv falder naturligt i tre afsnit: det ældste amt (indtil 1793), sagerne indtil 1850, der er gennemregistrerede, og sagerne efter 1850, hvortil kun foreligger afleveringsfortegnelse. Tallene fordelt på disse tre grupper er:

	Arkivets omfang bd. og pk.	Benyttede enheder bd. og pk.	Benyttet pct. del
Det ældste amt – 1793	375	39	10,4
1793-1850	1100	8	0,7
1850-1940	3200	4	0,1
I alt	4675	51	1,1

Af de 11 personer, der i årets løb rekvirerede arkivalier fra Ribe amtsarkiv, skrev de 9 sig som slægtshistorikere (heraf de to dog med tilføjelsen at de også arbejdede med lokal- eller ejendomshistorie). Disse 9 benyttede i alt 44 enheder (86 pct.). De to sidste benyttede var begge stud. mag., hvoraf den ene arbejdede med to bygmestre fra Varde og brugte 6 enheder, den anden arbejdede med den grundlovgivende rigsforsamling og havde fat i amtets journal fra 1848. Ud over disse to var der i amtets journaler og journalsager kun en enkelt ekspedition på 3 amtsjournaler fra 1890-erne, så det var jo ikke meget, arkivets omfang taget i betragtning og med forbehold på grund af årets særlige omstændigheder.

Hvis nedenstående oplysninger om amtets journalsyste-

mer derfor, hvor tørre de end måtte være, kan formidle den nødvendige viden, således at blot enkelte vil få mod til at gå i kast med Ribe amtsarkiv, har den opfyldt sit formål. Om arkivets indhold siges kun lidt, idet der her må henvises til min generelle artikel om amtsarkiverne og deres udnyttelse i *Personalthistorisk Tidsskrift* 1969. Det skal også tilføjes, at gennemgangen kun omfatter de egentlige korrespondancesager, medens amtmandens særlige hverv, f.eks. som skifteforvalter og medlem af landvæsenskommissionen, er ladet ude af betragtningen.

Trods gennemgribende kassationer i korrespondancesagerne foretaget i tiden omkring 1850 er der fra det gamle Riberhus amt og Ribe stiftamt bevaret et temmelig stort materiale fra tiden før 1800, dog fortrinsvis i form af protokoller, hvori kopier af indgående og udgående breve er indført. Længst tilbage rækker kopibøgerne over indkomne breve, som er bevaret fra 1674 til 1711, hvorefter de desværre savnes til 1725. Samme lakune findes også i rækken af kopibøger over udgæede breve, der er bevaret fra 1684. Det er nok mest sandsynligt, at der i denne periode ikke har været ført kopibøger, idet det af en i 1743 udarbejdet fortegnelse fremgår, at de allerede på det tidspunkt ikke var til stede.¹ Da perioden netop falder sammen med stiftamtmand Heinrich Ernst Kalneins funktionstid, er en anden mulighed, at han har taget dem med sig ved sin afskedigelse. Men borte er de altså.

Ordet journal betyder egentlig blot dagbog. Der skal ikke her gives nogen lang redegørelse for arkivterminologien, men selv om det altså ikke ligger i ordet selv, bruges journal nu normalt kun om en kronologisk anlagt fortegnelse over indkomne breve, evt. med kort angivelse af indhold og oplysning om sagens ekspedition, hvorimod kopibog normalt, hvis intet andet angives, indeholder kopier af udgæede breve. At denne skelnen ikke altid har været indlysende fremgår bl.a. af, at Riberhus amts kopibog for 1726

bærer den originale rygtitel »Journal«. Den følgende fremstilling vil koncentrere sig om journaler i ordets ovenfor angivne betydning, idet der dog af og til vil blive kastet et sideblik til kontorsystemets andre integrerende dele, såsom kopibøger, registre og ikke at forglemme: henlæggelsesprincipperne for selve journalsagerne.

Det hændte af og til under enevælden, at dygtige embedsmænd faldt i unåde hos kongen, som derefter forviste dem fra hovedstadens glans. Disse dygtige embedsmænd kunne blive til stor gavn og glæde, dér hvor de kom hen, således at den kongelige vrede forvandlede til en nådens sol. Således synes det at forholde sig med Christian Carl Gabel, som i november 1725 udnævntes til stiftsbefalingsmand over Ribe stift og amtmand over Riberhus amt. Straks ved sin ankomst sørgede han for at bringe orden i kontorsystemet, således at der findes kopibøger med registre over udgåede breve og to rækker kopibøger, ligeledes med registre, med kongelige reskripter og kancellibreve i den ene række, og breve fra rentekammeret og øvrige i den anden række. Registrene førtes rent kronologisk, og det viste sig efter nogle år at være for tungt at arbejde med de tre rækker uden nogen samlede oversigt – dette kan man i det mindste forestille sig kan have været bevæggrunden til, at der i 1731 indførtes en egentlig journal, som på første side er autoriseret med følgende påtegning:

Journal. Som er af 746 sider, hvor udi skall inføres daglig veed dag og datum, hvad breve og memorialer, der inkommer, naar de erre besvarede med hosteigning paa hvad pagina udi protocollen at besvaringen findes, saa det strags efter denne journal kan sees og findes.

Ribe d. 19. Novem. 1731

C. C. v. Gabell.

Formålet fremgår klart af autorisationen: det skal være lettere at arbejde med sagerne. Journalen har dog næppe i væsentlig grad opfyldt dette formål, idet man allerede fra begyndelsen har undladt nummerering af sagerne og henvisninger til kopibøgerne. Sidste indførsel i journalen fandt

sted 12. jan. 1734, hvorefter man atter klarede sig med det gamle system. Tilbage ligger protokollen, som er en af Jyllands ældste amtsjournaler, som et monument over de gode intentioner, og som en kilde af betydelig administrationshistorisk interesse for amtmændseembedets virkefelt, men ikke blot det, for da flertallet af de omhandlede breve ikke længere findes, har de korte ekstrakter af deres indhold fået kildeværdi for lokal- og personalhistorien i Ribe amt.²

Der skulle gå næsten et halvt århundrede, inden administrationsadministrationen i Ribe atter tog tilløb til at udbygge et journalsystem. I mellemtiden var antallet af kopibøger fra og med 1756 blevet udvidet, idet de var blevet delt i to rækker, ekspeditionsprotokoller kaldet, over udgåede breve vedr. henholdsvis landet og købstæderne. Af originalkorrespondancen fra hele denne periode er kun brevene fra centraladministrationen bevaret.

Den 27. april 1781 blev den konstituerede stiftamtmand i Århus, Kristian Urne, udnævnt til stiftamtmand i Ribe. Fra sit tidligere embede kunne han medbringe gode traditioner for ordning af arkiverne, og straks efter sin ankomst lod han udfærdige en såkaldt reversal, dvs. en fortegnelse over arkivets indhold, som endnu i dag er grundlaget for ordningen af en lang række af korrespondancesagerne i den ældre del af arkivet. Næste skridt på vejen var anlæggelse af en journal, som blev taget i brug 15. sept. samme år.³ I den nye journal blev sagerne fortløbende nummereret, og i en særlig kolonne anførtes alle ekspeditioner og nye skrivelser i sagen med dato. Når sagen var afsluttet, blev dette angivet ved overstregning. I løbet af de første år dannede der sig hurtigt den sædvane, at journalens første ca. 25 numre reserveredes til de faste årlige indberetninger, hvilket er en stor lettelse.

I december 1790 udnævntes Urne til justitiarius i Højesteret, og i det følgende halve år synes der ikke at være ført nogen journal. Den 26. jan. 1791 blev Karl Fr. Hellfried

udnævnt til amtmand, men 17. juni samme år fik han tilladelse til at bo i Vejle på betingelse af, at han lod holde amtskontor i Ribe ved en fuldmægtig og blot selv én gang om måneden kom til byen. Fuldmægtigen synes at have været mere praktisk anlagt end amtmanden, for tre dage efter, at amtmanden havde fået tilladelsen til at flytte, dvs. fra 20. juni 1791, genoptoges journalføringen, dog med den forandring, at hver ny indkommen skrivelse i en sag får nyt nummer, hvortil den gamle sag fremvises. Herved er en sag let at følge, og da journalerne tilmed er let læselige, har man i denne række, som går til og med 1794, en udmærket kilde til belysning af mange forhold i amtet. Desværre eksisterer der ingen form for registre til disse journaler.

Ved kongelig reskript af 4. sept. 1793 blev retningslinjerne for landets nye opdeling i amter givet, og i de følgende år gennemførtes denne i hele landet.⁴ Det nye Ribe amt kom foruden af det gamle Riberhus amt (Vester Horne, Malt, Gørding og Skads herreder) til at bestå af Øster Horne herred, der ved res. af 19. marts 1794 overførtes fra gl. Lundenæs amt, og Slaugs og Andst herreder, der ved res. af 14. juni 1799 overførtes fra gl. Koldinghus amt. Et særligt problem voldte købstæderne, idet alle stiftets købstæder under den gamle ordning havde sorteret under stiftamtmanden, men nu skulle fordeles på de nye amter. Problemet kompliceredes yderligere af, at stiftamtmand Hellfried, som i maj 1796 var blevet amtmand over det nye Vejle amt, beholdt tilsynet med købstæderne Ribe og Varde indtil da, men med Ringkøbing, Holstebro og Lemvig indtil marts 1797. Det var derfor nødvendigt, at der over korrespondancen vedr. købstæderne i årene 1796-97 førtes en særlig journal i Vejle. Denne er imidlertid nu tilbageført til Ribe amtsarkiv.⁵

Amtets almindelige journal fra årene 1795-96 og en del af 1797 er desværre gået tabt. Den næste bevarede journal

begynder med breve ankomne 6. april 1797 og løbenummer 418.⁶ Journalerne har tre rubrikker: nr., indhold og ekspeditioner, er rent kronologisk ført og mangler registre. Den samlede behandling af en sag er atter på det nummer, første indkomne skrivelse har. Opsamlingen af indberetninger på de første 25 numre er opgivet, men i stedet føres fra 1796 en særlig indberetningsjournal.⁷

Skal man arbejde med materiale fra tiden før 1800 er foruden de ovenfor omtalte journaler, køpbøgerne af væsentlig betydning, idet sagerne kun for centraladministrationens og købstædernes vedkommende er bevaret i væsentligt omfang. Fra århundredskiftet indtræder den glædelige forandring, at korrespondancesagerne vedr. private brevskrivere og lokale embedsmænd også er bevaret. Medens centraladministrationens breve er henlagt efter afsendende myndighed, er den såkaldte »almindelige korrespondance« 1800-1828 henlagt efter afsenders bopæl: de enkelte købstæder og herrederne, dog med spredte tilløb til en saglig gruppering, som der nedenfor skal gøres rede for under omtalen af journalerne. Korrespondancen i denne gruppe alene omfatter 178 pakker, så der er stof nok at øse af.

I perioden 1797-1828, hvor stiftamtmandene Moltke, Koefoed og Castenskiold beklæder embedet, sker der ikke de store ændringer med journalerne, og dog sætter hver af amtmandene sit præg på dem. I Moltkes periode sker den første begyndelse til at udskille særlige saggrupper, idet »Indkomne ansøgninger og hvad i anledning deraf er ekspederet betræffende jorders og gårdes parcelleringer, alt efter placaten af 26. nov. 1800«, fra 1801 gives særskilt nummer og føres for sig i journalen. Efter at Hans Koefoed i 1811 var tiltrådt, blev disse udstykningsager udskilt til en særlig journal B.⁸ Vigtigere er det nok, at Koefoed straks fra 1811 fik anlagt alfabetiske registre til journalen, eller som den fra 1813 kaldes, journal A. Registrene er anlagt

efter afsender og opdelt i to hovedgrupper: I. Sager fra kollegierne og II. Sager fra justitsbetjentene, med hver 9 undergrupper, der er betegnet med hvert sit bogstav. I gruppe I findes således en undergruppe for hvert af kollegierne (f.eks. R = Rentekammeret), i gruppe II undergrupper for de enkelte herreds-, by- og birkefogeder (f.eks. R = borgmesteren i Ribe og birkedommeren i Riberhus birk), altså samme princip, som er lagt til grund for henlæggelsen af brevene 1800ff, et system, der gør det særdeles let for lokalhistorikeren at orientere sig i det relevante materiale. Disse registre findes 1811-1827.⁹

Fra 1822, da stiftamtmand Castenskiold var tiltrådt, tog man skridtet fuldt ud og opdelte selve journalen i registerets grupper med selvstændig nummerering inden for hvert bogstav. Af ukendte grunde blev systemet atter opgivet med årets udgang, og journalerne 1823-1828 er igen rent kronologiske med over 2000 numre pr. årgang, selv om både udstykningssager og udskrivningssager (journal B og C) nu er udskilt til selvstændige journaler.¹⁰

I 1828 udnævntes Marcus Sabinus Vilhelm Sponeck til stiftamtmand, og fra begyndelsen af 1829 sker der en radikal ændring af journalerne, idet man bryder med det hidtidige princip om rubricering efter afsendende myndighed og går over til en rubricering efter sagligt emne, der angives ved et bogstav ud for hvert løbenummer i den stadig rent kronologisk førte journal. Hver indførsel omfatter i den nye 9 spalter, nemlig: bogstav, nr., stedets navn hvorfra, indhold, dato afsendt, dato ankommen, sendt til oplysning hos, returneret dato og ekspederet dato. Der er altså fyldig plads til gode oplysninger om sagen og dens behandling. Journalen fra 1829 er opdelt i følgende 20 saggrupper:

- A. Skifte- og overformynderivæsen.
- B. Delikventsager.
- C. Justits- og politivæsen.

- D. Købstædernes vedkommende.
- E. Justitskasseindtægter.
- F. Indkvartering, borgerligt militær.
- G. Vejevæsen.
- H. Lægdsvæsen og militærtjeneste.
- I. Brandvæsenet på landet.
- K. Lejermålssager og opfostringshjælp (senere kaldet alim-entation).
- L. Hegns- og vandafledningssager.
- M. Landvæsenet, udparcellering m.v.
- N. Tiendevæsen og gejstlighed.
- O. Fattigvæsenet.
- P. Amtstuen vedkommende samt stemplet papir.
- Q. Kongelige bevillinger og benådninger.
- R. Skolevæsen.
- S. Medicinalvæsen og jordemødre.
- T. Årlige indberetninger.
- U. Adskilligt.

Ribe amts journaler er afleveret til Landsarkivet indtil 1940, og helt frem til dette år er det ovenstående gruppeinddeling, der danner grundlaget for journalens udformning, naturligvis med visse korrektioner, som er nødvendiggjort af 120 års lovgivning. Især må man være opmærksom på, at en del saggrupper efterhånden overgik til amtsrådets afgørelse efter dettes oprettelse 1842, men nærmere herom følger nedenfor.

Ved årsskiftet 1854-55 gik man over til at opdele journalen i afsnit for hvert enkelt bogstav (= saggruppe), og samtidig afløstes den fortløbende nummerering af alle sagerne fra hele året af nummerering inden for hvert enkelt bogstav, hvilket må karakteriseres som meget væsentlige lettelser for benytteren i dag. Det er nu nok ikke det, man har haft i tankerne, da omlægningen blev gennemført, men derimod kontorets eget behov. Da de tilhørende sager alle-

rede da blev henlagt gruppevis, er det klart, at det også for kontoret var en stor lettelse, at sagernes rækkefølge i pakkerne fulgte rækkefølgen i journalerne. Som vi tidligere har set, var der også et behov for, at årligt tilbagevendende sager fik deres faste plads i systemet, det gjaldt således indberetningerne. Efter at disse i perioden 1796-1828 havde haft deres egen journal, vendte de nu tilbage til systemet under litra T. Også for andre grupper var der en lang række sager af bestemte typer, som kom igen og igen. Da det var praktisk, at man hurtigt kunne finde disse sager, blev det sædvane ved årets begyndelse at tildele disse faste numre. Det kunne være enkeltsager, men udviklede sig efterhånden til mest at blive anvendt ved typesager. I journalen for 1875 er således f.eks. under gruppe S: »Medicinal- og Jordemodervæsen« S 1 forbeholdt »Udleverede medicamenter for offentlig regning« og S 2 »Jordemødres oplærelse på fødsels- og plejeanstalten i København«. De faste numre kan også anvendes til topografisk adskillelse af sager, som forekommer i stort tal fra hele amtet. Således er i journalen 1875 f.eks. Q 2 bevillinger til at hense i uskiftet bo i Ribe herred, Q 3 samme bevillinger for Gørding-Malt herreder osv. Systemet kan måske forekomme udviklet, men når man først er fortrolig med det, er det en vældig hjælp til hurtig orientering. Men også de faste numre kunne blive uoverskuelige, og derfor begyndte man lige så stille at nummerere sagerne inden for disse. Medens et journalnummer tidligere bestod af et bogstav + et nummer + et årstal, altså f.eks. Q 117/1900 kunne det nu også bestå af (bogstav + nummer) + et nummer + et årstal, altså f.eks. Q 37/1920, hvor kombinationen Q 3 angiver det faste nummer, som i dette tilfælde er bevilling til executor testamenti. Et enkelt eksempel vil være nok til at vise, hvor arbejdsbesparende dette differentierede litereringssystem med indbyggede faste numre er.

Som udgangspunkt vælger vi journalen 1920, hvor vi

måske skal finde en bevilling til efterårsmarked i Oksbøl. Efter en hurtig orientering i journalsystemet finder vi ud af, at den må søges under litra Q: bevillinger. I året 1920 ekspederede Ribe stiftamt imidlertid 1408 bevillinger, så det ville blive et større eftersøgningsarbejde, som vi dog bliver sparet for, fordi litra Q er opdelt i 12 faste numre, således at de blandede sager begynder med nr. 13 og kun omfatter 153 sager. Som Q 109/1920 er andragendet fra Oksbøl Borgerforening indført i journalen, og da sagerne er henlagt på journalnummer, er det en smal sag at finde den, først i registraturen og dernæst i pakken. Det skal dog indskydes, at man ofte kan komme ud for skuffelser, idet amtet i mange tilfælde blot har optrådt som ekspeditions kontor mellem den lokale befolkning eller myndighed og centraladministrationen. Alle sagerne er derfor gået videre, og tilbage på nummeret ligger kun nogle ret intetsigende ekspeditionsformularer. Disse er dog ikke helt værdiløse, idet de kan give nøglen til, hvor sagen skal findes i centraladministrationen, hvorefter den kan rekvireres fra Rigsarkivet. Sådan er det dog ikke i den konkrete sag, der er taget som eksempel, for her ligger den originale kongelige bevilling, dateret 21. april 1921, til afholdelse af årlige markeder med heste og kreaturer i Oksbøl by 4. mandag i april og 2. mandag i oktober. Det mest interessante i sagen, nemlig borgerforeningens ansøgning og dens argumentation, kan vi ganske vist ikke finde her, men ekspeditions skrivelser har handelsministeriets journalnummer.¹¹ Denne helt tilfældigt valgte sag forekommer undertegnede, der næsten daglig arbejder med amternes journalsager, at være ganske repræsentativ.

Vi skal ikke opholde os længere ved de faste numre, men for at give et indtryk af i hvor høj grad de anvendes netop i Ribe amt, kan det nævnes, at der i 1920-journalen arbejdes med 89 faste numre. Under litra Q alene er der, som anført, 12 faste numre, som omfatter følgende kategorier

af sager, idet antallet af dette års ekspeditioner er anført i parentes: Q 1 vielsesbreve (292), Q 2 myndighedsbevillinger (22), Q 3 executor testamenti (8), Q 4 navneforandringer (11), Q 5 adoptioner (65), Q 6 ægtepagter (17), Q 7 separation (73), Q 8 skilsmisse (66), Q 9 fri proces (33), Q 10 indfødsret (536), Q 11 krohold (51) og Q 12 tombola (81). En sjælden gang er sagerne fra en hel årrække om samme emne eller sag udtaget og samlet til en særlig pakke, en såkaldt »skabssag«, således f.eks. »Indberetninger om for-tjente mænd 1877-1920.¹²

Som hjælp til orientering i journalerne findes forskellige hjælpemidler. Vigtigst er de ved embedet udarbejdede registre, som udover de ovenfor nævnte registre 1811-27 er bevaret fra 1840-91 og igen 1927-36.¹³ Registerne 1840-91 er opdelt efter litra og derunder ført kronologisk. De har derfor størst betydning indtil 1855, hvor de kan give en oversigt over, hvilke numre der er betegnet med de enkelte litra, medens de efter dette år blot er et uddrag af journalen ført i samme rækkefølge som denne, men blot ikke omfattende alle sager. Det er derfor troligt, at man er holdt op med at føre disse registre, fordi de har betydet mere besvær end gavn for administrationen. De nye registre, som er afleveret fra juni 1927-36, er anlagt alfabetisk på afsenders navn med henvisning til journalnummer, f.eks. Anders Andersen Q 9²⁷/1927, og er således et meget tidssparende hjælpemiddel. Hvornår man er begyndt med disse registre vides ikke, men Landsarkivet har ved amtet forgæves efterlyst registre ældre end 1927, så hvis de har eksisteret, må de formodes at være gået tabt. Endelig findes der fra 1848-1888 registre over alimentationsbidrag, separationsbevillinger m.v.

Det skal også nævnes, at Landsarkivet til almindelig orientering i alle de jyske amters journalsystemer har fremstillet en summarisk oversigt over disse, som er opstillet på læsesalen blandt registraturerne, således at man under et

besøg på læsesalen hurtigt kan orientere sig. Det er nemlig desværre sådan, at ikke to amter anvender samme system. Hvad angår fremtiden er der nu rådet bod herpå, idet arkivvæsenet har foranlediget udarbejdet en fælles journalplan for såvel amtskommunerne som statsamterne. Disse planer anvendes nu overalt, dog med lokale modifikationer og tilføjelser, men man må håbe, at de vil betyde en lettelse for fremtidens historikere. Primus motor i dette arbejde har været rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt.

Ovenstående gennemgang omfatter kun de egentlige amtsjournaler fra Ribe amt. Af disse har endnu kun den journal ikke været omtalt, som amtsforvalter L. Hansen førte i to kortere perioder 1848 og 1849, hvor han varetog amtmandsforretningerne, selv om disse nok kan have såvel lokalhistorisk som administrationshistorisk interesse.¹⁴ Ud over disse hovedjournaler er det imidlertid væsentligt at nævne, at der findes selvstændige journaler fra skoledirektionen 1814-15 og igen 1914-41,¹⁵ og at såvel amts- som skoleråd har egne journaler.

Amtsrådets journaler er afleveret til Landsarkivet fra amtsrådets start i 1842 og frem til 1939.¹⁶ Indtil 1889 er de ført rent kronologisk, men fra 1890 er de opdelt i grupper efter sagligt indhold. Sagerne bærer foran gruppebetegnelsen bogstaverne AR f.eks. AR C 14/1900, og også her benyttes faste numre. Amtsrådsjournalen 1890 anvender følgende bogstaver:

AR A: Amtsfattigkassen

AR B: Vej- og brosager

AR C: Vandløbssager

AR D: Jordmodersager

AR E: Andragender om bidrag

AR F: Tilskud fra amtsfonden

AR G: Bidrag til sindssyge

AR H: Køb og salg af ejendomme, optagelse af lån

AR I : Forskellige sager

Henlæggelsesprincipperne for sagerne fra amtsrådet er skiftende. De kan ligge efter journalnummer, sagligt eller på mødedato. Efter 1890 er det sidste det almindeligste, og her oplyser journalen mødedagen. Desuden giver de trykte mødeberetninger for såvel amts- som skoleråd gode muligheder for let at finde en ønsket sag frem. Disse beretninger burde stå på ethvert lokalhistorisk arkiv i hele amtet.

Ovenstående gennemgang har nok forekommet en og anden temmelig tør, og mange er måske faldet fra undervejs, men jeg håber, at de, der har klaret sig igennem til slutningen, står bedre rustet næste gang (eller første gang!) de vil prøve at udnytte noget af det store lokal- og personalhistoriske materiale, der ligger og venter i Ribe amts journaler og journalsager, og jeg tror, at det ville glæde C. K. Kristensen, om mange ville gøre det.

NOTER:

1. Fortegnelsen findes i pakken B9-1067 Dokumenter vedr. kommissionsagen mod afgangne kancelliråd Weste Th. Lunds enke ang. regnskabet for Ribe Domkirkes reparationer.
2. B9-124.
3. B9-125.
4. Hans H. Worsøe: De gamle amters tilblivelse. Arkiv 1970 s. 151-171.
5. B9-145-146.
6. B9-139.
7. B9-1031.
8. B9-165ff.
9. B9-160-164.
10. Medens journal B først er bevaret fra 1813 findes en journal C allerede fra 1808.
11. Amtsjournalen fra 1920 findes som B9-5069, sagen i B9-5897, Handelsministeriets j.nr. 63¹¹/1920.
12. B9-6039a.
13. B9-6884-86 og 6922A og B.
14. B9-1017.
15. B9-1333 og 7762-7768.
16. B9-6456-72 og 7601-06.

B9 er arkivsignatur for Ribe amtsarkiv og udgør sammen med løbenummeret tilstrækkeligt til, at sagerne kan rekvireres på læsesalen, hvis de ikke er utilgængelige. Den almindelige tilgængelighedsgrænse er 50 år, men sager af særlig personlig karakter kan være utilgængelige i 80 eller 100 år.